

Målnummer:	Ö62-83	Avdelning:	
Domsnummer:	SÖ1151-83		
Avgörandedatum:	1983-05-05		
Rubrik:	Fråga vid utmätning om tillämpning av 4 kap 19 och 20 §§ UB. (I, II).		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 4 kap. 19 § utsökningsbalken (1981:774)• 4 kap. 20 § utsökningsbalken (1981:774)		
Rättsfall:			

REFERAT

Kronofogdemyndigheten i Alingsås (kronoass J.) utmätte d 15 april 1982 en personbil för uttagande av Ö.A. påförda, obetalda skatter. I protokollet vid utmätningen antecknades att bilen var registrerad på Ö.A:s maka F.A. varför hon enligt 6 kap 16 § utsökningsförordningen underrättades om utmätningen.

F.A. anförde besvär över utmätningen i HovR:n för Västra Sverige med yrkande att utmätningen måtte upphävas.

HovR:n (hovrättslagmannen Arning, hovrättsrådet Melin samt hovrättsassessorerna Rosendahl och Stenberg, referent) lämnade i slutligt beslut d 17 maj 1982 besvären utan bifall.

F.A. anförde besvär och yrkade att HD måtte bifalla hennes i HovR:n förda talan.

Riksskatteverket bestred ändring och upplyste bl a att utmätningförrättningen ägt rum utanför kronofogdemyndighetens lokaler i samband med att Ö.A. besökte myndigheten.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Junestad, hemställde i betänkande att HD måtte meddela beslut enligt följande: Skäl. F.A. har till stöd för sitt yrkande anført dels att hon är ägare till den utmäta bilen, dels att hennes familj för sin försörjning är helt beroende av att bilen finns att tillgå enär den utgör hennes makes Ö.A. arbetsredskap samt att hennes make på grund av en arbetsskada och eventuellt framtida lyte är i behov av bilen.

För prövning av frågan vilken betydelse för utmätningens bestånd som F.A:s påstående om äganderätt till bilen må ha, kan det finnas anledning att först återge tillämpliga bestämmelser i UB.

Enligt 4 kap 18 § 1 st UB anses gäldenären vara ägare till lös egendom som han har i sin besittning, om det ej framgår att egendomen tillhör annan. Enligt 4 kap 19 § 1 st UB gäller om varaktigt samboende makar som har lös egendom i sin gemensamma besittning, att gäldenären anses som ägare till egendomen, om det ej görs sannolikt att de är samägare till egendomen enligt samäganderättslagen och det ej heller framgår att egendomen tillhör den andre eller någon annan. Om egendomen som anges i 18 eller 19 § utmäts trots att tredje man påstått bättre rätt till egendomen eller efter utmätning hävdar sådan rätt, skall enligt 4 kap 20 § UB kronofogdemyndigheten, om skäl föreligger, förelägga tredje mannen att inom en månad från det att

föreläggandet delgavs honom väcka talan mot sökanden och gäldenären, vid äventyr att han eljest förlorar sin rätt mot sökanden.

Enligt motsvarande bestämmelser i UL gällde före d 1 jan 1982 att i gäldenärs bo inte fick utmätas något som tillhörde annan (68 §). Om annan påstod sig vara ägare till egendom i gäldenärs bo måste påståendet styrkas för att utmätning ej skulle äga rum. Vid utmätning av egendom i samboende makars gemensamma besittning måste icke gäldbunden make likaledes styrka sin rätt för att freda egendomen från utmätning för den andre makens skulder.

Om påstådd äganderätt ej kunde styrkas i angivna fall men sannolika skäl visades för påståendet, skulle utmätningsmannen hänvisa den som hävdade äganderätt att inom en månad väcka talan mot gäldenären och borgenären vid domstol, vid äventyr att rätten till den utmäta egendomen förlorades (69 §).

Av förarbetena till UB framgår att det enligt UL gällande beviskravet för att tredje man i ovan angivna fall skall kunna freda egendom från utmätning är avsett att vidmakthållas genom balkens bestämmelser. Det enda fall där beviskravet enligt förarbetena bör mjukas upp något gäller sådan egendom i samboende makars gemensamma besittning, som påstås vara samägd av makarna. I sistnämnda fall krävs för att beviskravet skall anses uppfyllt att det finns sannolika skäl för att makarna är samägare till egendomen. Sannolika skäl krävdes enligt UL för att stämningsföreläggande skulle kunna erhållas. Detta uttryck har i UB ersatts med lokutionen "om skäl föreligger". Enligt förarbetena till balken innebär denna justering att föreläggande i vissa fall bör kunna ges under lindrigare förutsättningar. Detta bör bl a gälla i fråga om särskilt värdefull egendom samt när anspråk på äganderätt till utmätt egendom framställs av make eller den som sammanbor med gäldenären under äktenskapsliknande förhållanden.

För att F.A:s påstående att hon ensam är ägare till bilen skall medföra att den ej kan utmätas för Ö.A:s skulder, fordras således att hon styrker sin rätt till bilen. Detta gäller oavsett om bilen vid utmätningstillfället skall anses ha varit i Ö.A:s besittning eller i makarna A:s gemensamma besittning. F.A. har ej förmått visa att hon vid tiden för bilens förvärvande haft sådana tillgångar att hon kunnat köpa den. Hon kan därför icke anses ha styrkt sin äganderätt till bilen. Vad F.A. anfört om att bilen utgör mannens arbetsredskap och att han på grund av en arbetsskada och eventuellt framtida lyte är i behov av bilen är ej omständigheter som hon äger åberopa mot utmätningen. Beslutet om utmätning av bilen skall alltså stå fast. F.A. får dock anses ha visat skäl för sitt påstående om äganderätt och skall därför hänvisas att väcka talan vid domstol på sätt stadgas i 4 kap 20 § UB.

Slut. HD ändrar överklagade beslutet på det sätt att F.A. med tillämpning av 4 kap 20 § UB föreläggs att inom en månad från det att

HD:s beslut delgivits henne vid Alingsås TR väcka talan mot staten och Ö.A. vid äventyr att hon eljest förlorar sin rätt mot staten om ej staten inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot henne. Den utmäta bilen får ej utan F.A:s samtycke säljas förrän tvisten blivit prövad eller tiden för talans väckande utgått.

HD (JustR:n Westerlind, Vängby, Ehrner, Heuman, referent, och Broomé) fattade följande slutliga beslut:

Skäl. F.A. har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Hon gör i första hand gällande att hon är ägare till bilen. I andra hand hävdar hon att bilen skall undantas från utmätning, eftersom den utgör arbetsredskap som behövs för Ö.A:s förvärvsverksamhet och enär Ö.A. på grund av lyte har särskilt behov av bilen. F.A. förvärvade bilen i slutet av aug 1980 genom avbetalningsköp och löste påföljande månad restskulden som uppgick till 18 322 kr. Hon är antecknad i bilregistret som ägare till bilen och har upptagit bilen som förmögenhetstillgång i sin deklaration för taxeringsåret 1982.

Riksskatteverket har anfört bl a: När bilen förvärvades i aug 1980, var Ö.A. sedan länge restförd för oguldna skatter. F.A. har saknat egna inkomster under i vart fall de senaste fem åren. Trots detta har hon i aug 1980 antecknats i bilregistret såsom ägare också till en trailer. Vidare har hon lagfart på en fastighet i Alingsås, vilken hon enligt köpebrev förvärvat i nov 1981 för 290 000 kr. Makarna A. visar prov på en inte sällan förekommande ekonomisk konstruktion som skapats i syfte att hindra staten som skatteborgenär att få betalt för sin fordran. Konstruktionen innebär att den make som saknar ekonomisk förmåga till mera kapitalkrävande förvärv får utåt uppträda som köpare till egendom, medan den andre maken, som haft ekonomiska resurser och som finansierat köpen, utåt sett saknar tillgångar till betalning av sina skulder. Stora krav måste därför ställas på den bevisning F.A. åberopar till stöd för sitt anspråk.

Bilen får, när den utmättes för F.A:s makes skulder, anses ha varit i makarna A:s gemensamma besittning. Bilen skall därför enligt 4 kap 19 § UB anses tillhöra gäldenären Ö.A., om det inte framgår att bilen, såsom F.A. påstår, tillhör henne. Liksom tidigare enligt 69 § UL åligger det således enligt 4 kap 19 § UB den make som påstår sig ensam vara ägare till egendom i makarnas gemensamma besittning att styrka detta förhållande. Däremot har i UB en viss förändring skett av vad som fordras för att en tredje man, som ej lyckats styrka att egendomen är hans, likväl skall anses ha visat sådana skäl för sin rätt att han får till stånd uppskov i utskökningsförfarandet i avvaktan på resultatet av en domstolsprövning av äganderättsfrågan. Medan 69 § UL som förutsättning för att meddela föreläggande om att väcka talan uppställde, att tredje mannen skulle ha visat sannolika skäl för sitt påstående om äganderätt, gäller enligt 4 kap 20 § UB att tredje mannen skall ges sådant föreläggande om skäl föreligger. Av uttalanden i förarbetena till UB (se prop 1980/81: 8 s 443 f, s 1111 f och s 1211 f) framgår att en uppmjukning av beviskravet i vissa situationer är avsedd. Det har således i propositionen uttalats, att det skulle vara alltför strängt mot en tredje man att som villkor för föreläggande alltid kräva att sannolika skäl har förebragts för hans anspråk. Som exempel på när föreläggande bör kunna ges under lindrigare förutsättningar har anförts att utmätningen avser särskilt värdefull egendom eller att anspråket på äganderätt till utmätt egendom framställts av en make. Beträffande det sistnämnda exemplet bör emellertid uppmärksammas att det gavs vid en tidpunkt när huvudregeln avseende egendom i makars gemensamma besittning föreslogs skola bli en presumtion för samäganderätt. Som nämnts bygger den slutliga avfattningen av 4 kap 19 § UB på en annan presumtion.

Det måste ankomma på rättstillämpningen att avgöra när föreläggande att väcka talan kan ges, fastän tredje man ej förmått visa ens sannolika skäl för sitt påstående om äganderätt. Att uppehålla ett utmätningssärende i avbidan på rättegång är oftast förenat med uppenbara nackdelar. Både den tidsutdräkt och de kostnader som följer med en rättegång är omständigheter som måste verka återhållande. I samma riktning talar angelägenheten av att inte underlätta onödiga rättegångar. Av det nu sagda följer att, då frågan aktualiseras, föreläggande enligt 4 kap 20 § UB inte annat än undantagsvis bör ges med mindre tredje man visat sannolika skäl för sin rätt.

Av den utredning som förebragts i målet framgår ej att bilen tillhör F.A. Vad F.A. anfört om att bilen utgör mannens arbetsredskap och att mannen lider av lyte är inte omständigheter som F.A. äger åberopa mot utmätningen. Beslutet om utmätning av bilen skall alltså stå fast.

F.A. har ej gjort sitt anspråk på äganderätt till bilen ens sannolikt. Vad hon åberopat utgör inte skäl att likväl förelägga henne att väcka talan om äganderätten till bilen.

Slut. HD lämnar besvären utan bifall.II

Kronofogdemyndigheten i Göteborg (kronoass Melin) utmätte d 7 okt 1982 sex

oljemålningar för uttagande av H.G. påford skatt om 72 794 kr. I protokollet vid utmätningen antecknades att tavlorna i tidigare kvarstadsmål presumerats tillhöra Henrik G:s hustru G.G, att, då H.G i anledning av att kvarstaden hävts inställde sig för att avhämta tavlorna och H.G. saknade fullmakt från hustrun, kronofogdemyndigheten funnit anledning att antaga, att tavlorna i själva verket tillhörde H.G, samt att denne invänt att tavlorna tillhörde G.G.

G.G. anförde besvär över utmätningen i HovR:n for Västra Sverige.

HovR:n (hovrättslagmannen Holmberg, hovrättsråden Thorleif och Lindskog samt hovrättsassessorn Nyström) lämnade i slutligt beslut d 29 dec 1982 besvären utan bifall.

G.G. anförde besvär och yrkade i första hand att utmätningen måtte upphävas och i andra hand att hon måtte föreläggas att väcka talan angående äganderätten.

Riksskatteverket bestred ändring.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Junestad, hemställde i betänkande att HD måtte meddela beslut enligt följande: Skäl. G.G. har till stöd för sina yrkanden anført att hon är ägare till tavlorna. Dessa hade tidigare belagts med kvarstad på grund av en mot henne anhängiggjord talan om återvinning i konkurs men talan hade sedermera återkallats och kvarstaden hävts.

För att G.G:s påstående att hon ensam är ägare till tavlorna skall medföra att de ej kan utmätas för hennes makes skulder fordras att hon styrker sin rätt till tavlorna. Det förhållandet, att tavlorna tidigare kvarstadsbelagts i makarna G:s gemensamma bostad på grund av en mot G.G. riktad talan, innebär ej att hon kan anses ha styrkt sin rätt till tavlorna. Vad G.G. i övrigt anført till stöd för påståendet om äganderätt stöds ej av någon bevisning och kan ej medföra ett upphävande av utmätningen. På grund härav och då skäl ej föreligger för förordnande om stämning föreläggande, skall G.G:s talan lämnas utan bifall.

Slut. HD lämnar besvären utan bifall.

HD (JustR:n Westerlind, Vängby, Ehrner, referent, Heuman och Broomé) fattade följande slutliga beslut:

Skäl. Av handlingarna framgår att de sex utmätta tavlorna vid förrättning d 15 okt 1981 belagts med kvarstad i makarna G:s gemensamma bostad till säkerställande av ett i rättegång mot G.G. riktat anspråk. Med hänsyn härtill får tavlorna, ehuru de vid utmätning förrättningen för H.G:s skuld förvarades hos kronofogdemyndigheten, då alltjämt anses ha varit i makarna G:s gemensamma besittning.

Eftersom tavlorna var i makarna G:s gemensamma besittning skall de enligt 4 kap 19 § UB anses tillhöra gäldenären H.G. om det inte framgår att tavlorna, såsom G.G. påstår, tillhör henne. Liksom tidigare enligt 69 § UL åligger det således enligt 4 kap 19 § UB den make som påstår sig ensam vara ägare till egendom i makarnas gemensamma besittning att styrka detta förhållande. Däremot har i UB en viss förändring skett av vad som fordras för att en tredje man som ej lyckats styrka att egendomen är hans, likväl skall anses ha visat sådana skäl för sin rätt att han får till stånd uppskov i utskökningsförfarandet i avvaktan på resultatet av en domstolsprövning av äganderättsfrågan. Medan 69 § UL som förutsättning för att meddela föreläggande om att väcka talan uppställde, att tredje mannen skulle ha visat sannolika skäl för sitt påstående om äganderätt, gäller enligt 4 kap 20 § UB att tredje mannen skall ges sådant föreläggande om skäl föreligger. Av uttalanden i förarbetena till UB (se prop 1980/81: 8 s 443 f, s 1111 f och s 1211 f) framgår att en uppmjukning av beviskravet i vissa situationer är avsedd. Det har således i propositionen

uttalats att det skulle vara alltför strängt mot en tredje man att som villkor för föreläggande alltid kräva att sannolika skäl har förebragts för hans anspråk. Som exempel på när föreläggande bör kunna ges under lindrigare förutsättningar har anförts att utmätningen avser särskilt värdefull egendom eller att anspråket på äganderätt till utmätt egendom framställts av en make. Beträffande det sistnämnda exemplet bör emellertid uppmärksammas att det gavs vid en tidpunkt, när huvudregeln avseende egendom i makars gemensamma besittning föreslogs skola bli en presumtion för samäganderätt. Som nämnts bygger den slutliga avfattningen av 4 kap 19 § UB på en annan presumtion.

Det måste ankomma på rättstillämpningen att avgöra när föreläggande att väcka talan kan ges, fastän tredje man ej förmått visa ens sannolika skäl för sitt påstående om äganderätt. Att uppehålla ett utmätningssärende i avbidan på rättegång är oftast förenat med uppenbara nackdelar. Både den tidsutdräkt och de kostnader som följer med en rättegång är omständigheter som måste verka återhållande. I samma riktning talar angelägenheten av att inte underlätta onödiga rättegångar. Av det nu sagda följer att, då frågan aktualiseras, föreläggande enligt 4 kap 20 § UB inte annat än undantagsvis bör ges med mindre tredje man visat sannolika skäl för sin rätt.

G.G. har till stöd för sitt påstående, att de utmäta tavlorna tillhör henne, i målet anført bl a: Hon har köpt tavlorna vid olika tillfällen under åren 1973-1979 på sätt som med angivande av vissa konkreta uppgifter utvecklats i en inläga till HovR:n. När tavlorna vid förrättningen i makarna G:s bostad d 15 okt 1981 belades med kvarstad, var av makarna endast H.G. hemma. På fråga av förrättningsmannen uppgav därvid H.G. att de sex tavlorna tillhörde G.G, och han gjorde ingen invändning, när tavlorna bortfördes för förvar hos kronofogdemyndigheten. Under tiden därefter fram till dess tavlorna d 7 okt 1982 utmättes för H.G:s skulder har tavlorna inte övergått i H.G:s ägo.

Kronofogdemyndigheten har i yttrande till HovR:n anført bl a: När tavlorna efter telefonkontakt mellan H.G. och en kronoassistent skulle avhämtas hos kronofogdemyndigheten, sedan kvarstaden hävts, infann sig endast H.G. som saknade fullmakt från G.G. Vid en vid tillfället verkställd kontroll befanns H.G. vara restförd för obetalda skatter m m, varav aktuell skuld uppgick till 72 794 kr. Eftersom kronofogdemyndigheten vid flera tillfällen haft kontakt med H.G. angående tavlorna, men aldrig med G.G. och H.G. därvid uppträtt som ägare till tavlorna, fann kronofogdemyndigheten anledning att antaga att tavlorna i själva verket tillhörde H.G. Denne invände att tavlorna tillhörde G.G. men kunde inte styrka sitt påstående, varför tavlorna utmättes för H.G:s skatteskuld.

Så som presumptionsregeln i 4 kap 19 § UB är utformad, vilken regel enligt 16 kap 13 § UB äger motsvarande tillämpning vid kvarstad, utgör den omständigheten att tavlorna tidigare i makarna G:s gemensamma bostad belagts med kvarstad till säkerhet för anspråk mot G.G. inte i och för sig något bevis för att tavlorna tillhör henne. Ej heller av vad G.G. i övrigt åberopat framgår att så är förhållandet. Hennes yrkande om upphävande av utmätningen skall därför ogillas.

G.G:s påståenden om att H.G. vid kvarstadsförrättningen i makarnas hem d 15 okt 1981 på förfrågan uppgett att tavlorna tillhörde G.G. vinner stöd av att beviset från förrättningen inte innehåller någon erinran av H.G. ehuru han kvitterat ett exemplar av detsamma. Kronofogdemyndigheten har visserligen i sitt yttrande allmänt påstått att H.G. i kontakterna angående tavlorna uppträtt som ägare av dem, men ingenting tyder på att så varit fallet vid kvarstadsförrättningen, oaktat H.G. då haft anledning att framställa invändning om att tavlorna tillhörde honom, om han ansåg detta. Med hänsyn härtill och till att G.G. lämnat vissa konkreta uppgifter angående omständigheterna kring hennes påstådda förvärv av tavlorna får G.G. även med beaktande av vad i det föregående sagts om beviskravet anses ha visat att skäl föreligger att meddela

henne föreläggande enligt 4 kap 20 § UB att väcka talan mot staten och H.G.

Slut. HD ändrar på det sätt HovR:ns beslut att G.G. med tillämpning av 4 kap 20 § UB föreläggs att inom en månad från det att HD:s beslut delgavs henne vid Göteborgs TR väcka talan i saken mot staten genom riksskatteverket och mot H.G. vid äventyr att hon eljest förlorat sin rätt mot staten, om ej staten inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot henne. De utmätta tavlorna lär ej utan G.G:s samtycke säljas förrän tvisten blivit prövad eller tiden för talans väckande utgått.

Sökord: Kvarstad; Utmätning; Äganderätt

Litteratur:
